

**ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการใช้งานเครือข่ายสังคมออนไลน์ของนิสิตระดับปริญญาตรี
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตบางเขน**

**Factors Affecting of Behavior Stickiness the Online Social Network Usage
of Undergraduate Student Kasetsart University Bangkhen Campus**

ตัน นิลมาตี* และ ดร.วิโรจน์ มโนพิโมกษ์**

Tan Nillamath and Dr.Wirote Manopimoke

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาพฤติกรรมการใช้งานเครือข่ายสังคมออนไลน์และปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการใช้งานเครือข่ายสังคมออนไลน์ ของนิสิต เป็นการศึกษาในรูปแบบของการวิจัยเชิงปริมาณ โดยตัวอย่างที่ศึกษา คือ นิสิตระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตบางเขน จำนวน 379 คน ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ เครื่องมือที่ใช้เก็บข้อมูล คือ แบบสอบถาม สถิติที่ใช้เป็นสถิติเชิงพรรณนา ใช้ค่าสถิติร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติสำหรับการทดสอบสมมติฐาน คือ ค่า t-test ค่า F-test และค่าสหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน กำหนดระดับนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .05 ผลการศึกษา พบว่า ตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีต่ำกว่า 20 ปี มีรายได้/รายรับต่อเดือนอยู่ระหว่าง 4,001-8,000 บาท ส่วนใหญ่ใช้บริการเครือข่ายสังคมออนไลน์ประเภท facebook ใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์/วัน 1-5 ครั้ง ใช้ระยะ เวลาวันละ 2 -3 ชั่วโมง ช่วงเวลาที่ใช้บริการเครือข่ายสังคมออนไลน์เป็นประจำระหว่างเวลา 18.00 – 24.00 น. กิจกรรมที่ทำผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์มากที่สุด คือ สนทนากับเพื่อน/ติดตามความเคลื่อนไหวของเพื่อน มีการรับรู้เกี่ยวกับความเสี่ยงในการใช้สังคมออนไลน์อยู่ในระดับมาก มีปัจจัยสภาพแวดล้อมทางสังคมด้านความสัมพันธ์ในครอบครัว ด้านการเข้าสังคมอยู่ในระดับมาก และตัวอย่างมีพฤติกรรมการใช้งานเครือข่ายสังคมออนไลน์ อยู่ในระดับปานกลาง ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า ตัวอย่างที่มีรายได้บุคคลที่พำนักอาศัยอยู่ด้วย อุปกรณ์การสื่อสารที่ใช้ ประเภทเครือข่ายสังคมออนไลน์ที่ใช้ การทำกิจกรรมผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์ ต่างกัน มีพฤติกรรมการใช้งานเครือข่ายสังคมออนไลน์ต่างกัน นอกจากนี้ ความถี่ ระยะเวลาในการเข้าใช้สังคมออนไลน์ การรับรู้ความเสี่ยงในการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์ และปัจจัยสภาพแวดล้อมทางสังคม ด้านเทคโนโลยีการสื่อสาร ด้านการเข้าสังคม/การคบเพื่อน ด้านศาสนาและวัฒนธรรม และด้านการศึกษา มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการใช้งานเครือข่ายสังคมออนไลน์

คำสำคัญ: พฤติกรรมการใช้งาน, เครือข่ายสังคมออนไลน์

Abstract

The objective of research is to study the online social network stickiness behavior and the factors affecting the online social network stickiness behavior of students. Study in the form of quantitative research

* นิสิต หลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนาสังคม มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

** อาจารย์ หลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนาสังคม มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

by the group of 379 undergraduate students of Kasetsart University Bangkok Campus example. Use the Accidental Sampling Method, Tools to keep data is questionnaire, used as descriptive statistics, using percentage, mean and standard deviation to describe the value of statistics, and statistics for the difference testing. Statistical fore hypothesis testing are T-test, F-test and Pearson correlation determines the level statistically significant at .05. The study found the most of the sample was female, under 20 years old, monthly current income is between 4,001-8,000 baht, the most of online social network services is facebook about 97.1 percentage, 1-5 times and 2-3 hours a day, the period of using online social network are between 18:00-24:00 pm, the most activities through online social networks is chat with friend, follow friends activities, They realize the risk of using online social network in high level, the sample has the online social network stickiness behavior in a medium level, most of them will be read message and keep looking for the online social network movement during wake up in the morning and on the bed before slept in a high level. The result of Hypothesis testing found the sample that had different monthly income, people who live together, communication equipment, types of online social networks and activities through online social networks have different online social network stickiness behavior. Moreover a perception of the risk of online social, amount of time in the online social networking services, the factors in social surrounding on the communication technology and trading, socialize/companionship, religious and culture and education has relationship with the online social network stickiness behavior.

Key Word: Stickiness Behavior, Online Social Network

บทนำ

ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีทำให้ผู้คนทั่วโลกสามารถติดต่อสื่อสารกันได้อย่างสะดวกและรวดเร็ว การสื่อสารที่ผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ตมีบทบาทเป็นอย่างมาก ผู้คนทั่วโลกใช้เวลาในการทำกิจกรรมมากที่สุด ได้แก่ เครือข่ายสังคมออนไลน์ ร้อยละ 22 รองลงมาคือการค้นหาข้อมูล และการอ่านข่าวหรือบทความออนไลน์ และมีผู้ใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์ มากกว่า ร้อยละ 56 ทั่วโลก (สุดทิวส์ สุขใส และ ณัฐชญา อัครยรรยง, 2555)

เครือข่ายสังคมออนไลน์ (Social Network) เป็นพื้นที่สาธารณะมีการเติบโตอย่างรวดเร็วและต่อเนื่อง เป็นการสื่อสารและแบ่งปันเรื่องราวหลากหลายให้กับผู้อื่น ตามประโยชน์ กิจกรรม หรือความสนใจเฉพาะเรื่องซึ่งกันและกัน ด้วยวิธีที่หลากหลาย เช่น แชท ส่งข้อความ ส่งอีเมล วีดีโอ เพลง รูป บล็อก เป็นต้น ซึ่งสำนักงานพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ (2556) ได้เสนอผลการสำรวจการใช้อินเทอร์เน็ตในประเทศไทย จากตัวอย่างทั้งหมด 23,907 คน พบว่ามีผู้ใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์ ร้อยละ 33.2 โดยประเภทเครือข่ายสังคมออนไลน์ที่มีการใช้มากที่สุด คือ เฟสบุ๊ก อุปกรณ์ที่ใช้เป็นสมาร์ทโฟน โดยส่วนใหญ่ใช้เพื่อพูดคุย อัพเดทข้อมูลข่าวสาร อัพโหลดแชร์รูปภาพหรือวีดีโอ (สุรางคณา วายุภาพ, 2556)

เครือข่ายสังคมออนไลน์เข้ามามีบทบาทในการดำเนินชีวิตประจำวันของคนเราอย่างมากในการทำกิจกรรมต่างๆ ที่สะดวกมากขึ้น แต่ในขณะเดียวกันหากใช้โดยขาดความระมัดระวัง มีความหมกมุ่น ขาดการควบคุมและระมัดระวังในการใช้ ก่อให้เกิดปัญหาตามมาได้ ซึ่งมีข้อมูลจากกระทรวงสาธารณสุข (บุปผา หมดเจริญ, 2556) ออกมาชี้ชัดว่า สังคมไทยปัจจุบันทั้งเด็กเล็ก เด็กวัยรุ่น จนถึงผู้ใหญ่วัยทำงาน มีพฤติกรรมติดสมาร์ทโฟน ติดการใช้งานเครือข่ายสังคมออนไลน์ จนขาดการสื่อสารกับคนรอบข้าง และกลุ่มที่ถูกพาติดพันก็ออกมายอมรับว่าจริง และรู้สึกขาดการสื่อสารผ่านโลกออนไลน์ไม่ได้

การใช้งานเครือข่ายสังคมออนไลน์โดยขาดการควบคุม จนอาจถึงขั้นติดการใช้งาน อาจก่อให้เกิดปัญหา อาทิ การให้ความสำคัญกับเพื่อนทางโซเชียลมากกว่าพ่อแม่และเพื่อน นำไปสู่การมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมกับครอบครัวและเพื่อนๆ น้อยลง ส่งผลกระทบต่อการดำเนินชีวิตในด้านอื่นๆ เช่น ส่งผลต่อสุขภาพ ต่อการเรียน เป็นต้น โดยสาเหตุจนอาจถึงขั้นติดการใช้งานเครือข่ายสังคมออนไลน์ อาจเป็นเพราะมีความรู้สึกไม่พอใจในชีวิตจริง เช่น เครียด เหนงา หดหู่ และวิตกกังวล บางคนที่ยากหลีกหนีจากปัญหาหรือจากความเครียดจากการเรียนหรือปัญหาในครอบครัว หรือการใช้เพื่อผ่อนคลายความตึงเครียดในชีวิตประจำวัน เป็นต้น

จากข้อมูลดังกล่าวข้างต้น จึงเป็นเรื่องที่น่าสนใจว่าในกลุ่มของนิสิตนักศึกษาซึ่งเป็นทรัพยากรบุคคลที่จะเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาและขับเคลื่อนประเทศในอนาคต และมีช่วงอายุอยู่ในกลุ่มที่มีการใช้อินเตอร์เน็ตและเครือข่ายสังคมออนไลน์ในระดับสูง ในการสื่อสารระหว่างเพื่อนหรือบุคคลอื่นๆ นอกจากนี้ ยังใช้เป็นแหล่งค้นคว้าสิ่งต่างๆ เพื่อใช้ประกอบการเรียนการสอน เพื่อความบันเทิง เพื่อแสวงหาความรู้ใหม่ๆ (ณัฐพล จิตประไพ, 2550) จะมีพฤติกรรมการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์อย่างไร อยู่ในระดับที่มีการติดการใช้งานเครือข่ายสังคมออนไลน์มาน้อยเพียงใด และมีปัจจัยใดบ้างที่ส่งผลต่อพฤติกรรมดังกล่าว ทั้งนี้เพื่อใช้เป็นแนวทางในการผลักดันให้เกิดใช้ประโยชน์และการป้องกันไม่ให้เกิดพฤติกรรมติดการใช้งานเครือข่ายสังคมออนไลน์จนอาจก่อให้เกิดปัญหาอื่นๆตามมาได้ ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษาพฤติกรรมการใช้งานเครือข่ายสังคมออนไลน์ และปัจจัยต่างๆ ที่ส่งผลต่อพฤติกรรมดังกล่าวของนิสิตนักศึกษาโดยกำหนดตัวอย่างในการศึกษาคือนิสิตระดับชั้นปริญญาตรี มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตบางเขน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาพฤติกรรมการใช้งานเครือข่ายสังคมออนไลน์ของนิสิตระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตบางเขน
2. เพื่อศึกษาปัจจัยส่วนบุคคล ปัจจัยการใช้บริการเครือข่ายสังคมออนไลน์ และปัจจัยสภาพแวดล้อมทางสังคม ของนิสิตระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตบางเขน
3. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบพฤติกรรมการใช้งานเครือข่ายสังคมออนไลน์ จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ประเภทการใช้บริการ ช่วงเวลาที่ใช้บริการ กิจกรรมที่ทำผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์ของนิสิตระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตบางเขน
4. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมการใช้งานเครือข่ายสังคมออนไลน์ กับความถี่ในการใช้บริการระยะเวลาที่ใช้บริการ การรับรู้ความเสี่ยงในการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์ และปัจจัยสภาพแวดล้อมทางสังคมของนิสิตระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตบางเขน

ขอบเขตการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาพฤติกรรมการใช้งานเครือข่ายสังคมออนไลน์และปัจจัยต่างๆ ที่ส่งผลต่อพฤติกรรมดังกล่าวของนิสิต ระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตบางเขน จำนวน 379 คน

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ นิสิตระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัย เกษตรศาสตร์ วิทยาเขตบางเขน ประจำปีภาค ปลาย ปีการศึกษา 2556 จำนวน 28,187 คน (สำนักทะเบียนและประมวลผล มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2556)

ขนาดตัวอย่าง

ตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นนิสิตระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัย เกษตรศาสตร์วิทยาเขตบางเขน ประจำปีภาคปลาย ปีการศึกษา 2556 โดยใช้การประมาณขนาดตัวอย่างจากประชากรดังกล่าวข้างต้น จากตารางสุ่มกำหนดหน่วยตัวอย่าง (Table for Determining Sample Size from a Given Population) ของ Krejcie และ Morgan ดังนั้น จากประชากรจำนวน 28,187 คนได้ขนาดตัวอย่าง 379 คน

การสุ่มตัวอย่าง

ผู้วิจัยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ (Accidental Sampling) ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากประชากรให้ได้จนครบตามจำนวน 379 คน

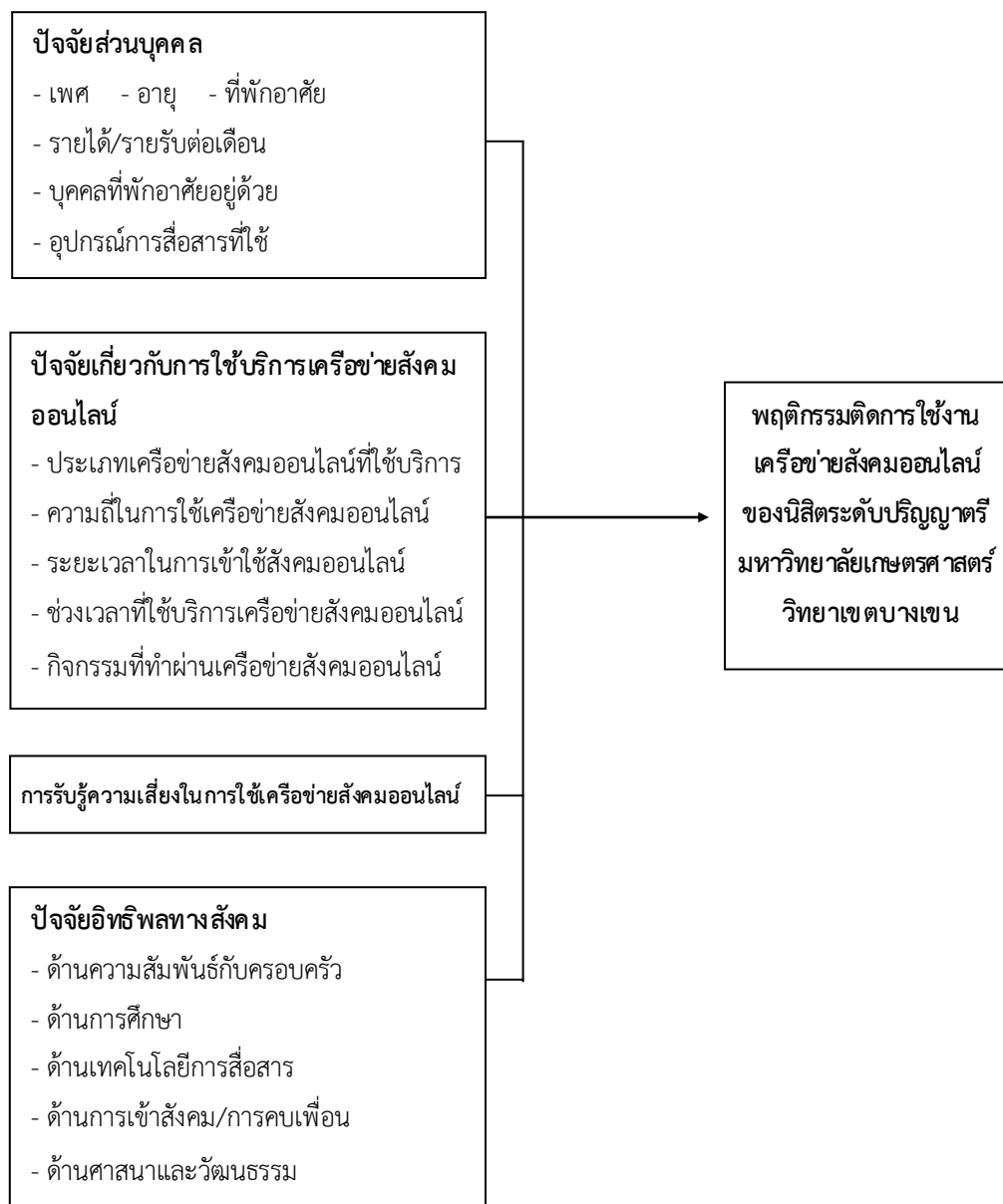
การเก็บรวบรวมข้อมูลและการประมวลผลข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยผู้วิจัยเป็นผู้สัมภาษณ์และเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง เพื่ออธิบายให้ตัวอย่างได้เข้าใจถึงวัตถุประสงค์ของการวิจัยและข้อคำถามในการวิจัยครั้งนี้ ใช้เวลาเก็บข้อมูลเป็นเวลา 2 สัปดาห์ เมื่อรวบรวมและตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามที่ได้มาทั้งหมด ผู้วิจัยนำแบบสอบถามไปประมวลผลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. สถิติเชิงพรรณนา ใช้อธิบายลักษณะทั่วไปของข้อมูลด้วยความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าพิสัย
 2. สถิติสำหรับการทดสอบหาความแตกต่าง ใช้สถิติในการวิเคราะห์ คือ ค่า t-test ใช้ทดสอบเปรียบเทียบตัวแปรอิสระที่จำแนกออกเป็น 2 กลุ่ม ค่า F-test ใช้ทดสอบเปรียบเทียบตัวแปรอิสระที่จำแนกออกเป็น 3 กลุ่มขึ้นไป โดยการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA) และทำการเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีการของ Scheffe'
 3. ค่าสหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson's Product Moment Correlation Coefficient) ใช้วิเคราะห์เพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมติดการใช้งานเครือข่ายสังคมออนไลน์
- กำหนดระดับนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .05

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผลการวิจัย

1. ปัจจัยพื้นฐานทางเศรษฐกิจและสังคมผลการศึกษาพบว่า ตัวอย่างเป็นเพศชาย ร้อยละ 40.6 เพศหญิง ร้อยละ 59.4 โดยส่วนใหญ่มีอายุต่ำกว่า 20 ปี คิดเป็นร้อยละ 30.6 ตัวอย่างมีรายได้/รายรับต่อเดือนมากที่สุด ระหว่าง 4,001-8,000 บาท/เดือน ส่วนใหญ่พักอาศัยอยู่บ้านพักของตนเอง/บ้านญาติ ร้อยละ 52.2 โดยพักอาศัยอยู่กับญาติ/ผู้ปกครองอื่นที่ไม่ใช่พ่อแม่ ร้อยละ 48.3 รองลงมา พักอาศัยอยู่กับพ่อแม่ครอบครัว 94 คน อุปกรณ์สื่อสารที่ใช้มากที่สุด คือโทรศัพท์มือถือ/สมาร์ตโฟน ร้อยละ 94.7 รองลงมา คือ โน้ตบุ๊ค ร้อยละ 40.6

2. ปัจจัยเกี่ยวกับการใช้บริการเครือข่ายสังคมออนไลน์ ผลการศึกษา พบว่า ประเภทเครือข่ายสังคมออนไลน์ที่ตัวอย่างใช้บริการมากที่สุด 3 ลำดับแรก คือ เฟซบุ๊ก (Facebook), ไลน์ (Line), อินสตาแกรม (Instagram) ร้อยละ 97.1,

86.5 และ 67.8 ตามลำดับ โดยส่วนใหญ่มีความถี่การใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์/วัน 1 – 5 ครั้ง/วัน และใช้ระยะเวลาในการเข้าใช้สังคมออนไลน์โดยเฉลี่ย/วัน ประมาณ 2- 3 ชั่วโมง ช่วงเวลาที่ใช้บริการเครือข่ายสังคมออนไลน์เป็นประจำสูงสุด คือ ระหว่าง 18.01 – 24.00 น. ร้อยละ 72.6 ตัวอย่างส่วนใหญ่มีการทำกิจกรรมผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์ในภาพรวมอยู่ในระดับ ปานกลาง

3. การรับรู้ความเสี่ยงในการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์ผลการศึกษาพบว่า ตัวอย่างส่วนใหญ่มีการรับรู้ความเสี่ยงในการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์ในภาพรวมทั้งหมดอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า ตัวอย่างมีการรับรู้ความเสี่ยงในการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์ในระดับมากทุกประเด็น โดยส่วนใหญ่รับรู้ว่าการเผยแพร่ข้อมูลส่วนตัวบนเครือข่ายสังคมออนไลน์อาจไม่ปลอดภัยได้ รองลงมาคือรับรู้ว่าการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์มากเกินไปอาจส่งผลเสียต่อสุขภาพได้ และรู้ว่าการโพสต์สถานะ ความรู้สึก หรือรูปภาพที่ไม่เหมาะสมอาจส่งผลกระทบต่อความสัมพันธ์ของกับบุคคลรอบข้างได้ ตามลำดับ

4. ปัจจัยสภาพแวดล้อมทางสังคมผลการศึกษา พบว่า ตัวอย่างมีค่าเฉลี่ยปัจจัยสภาพแวดล้อมทางสังคมสูงที่สุดด้านความสัมพันธ์ในครอบครัว รองลงมาคือมีด้านการเข้าสังคม/การคบเพื่อน และด้านการศึกษา ตามลำดับ โดยมีค่าเฉลี่ยด้านความสัมพันธ์ในครอบครัว และด้านการเข้าสังคม/การคบเพื่อน อยู่ในระดับมาก ส่วนค่าเฉลี่ยด้านการศึกษา ด้านเทคโนโลยีการสื่อสารในภาพรวม และ ด้านศาสนาและวัฒนธรรม ในภาพรวม อยู่ในระดับปานกลาง

5. พฤติกรรมติดการใช้งานเครือข่ายสังคมออนไลน์พฤติกรรมติดการใช้งานเครือข่ายสังคมออนไลน์ ในภาพรวมพบว่า ตัวอย่างมีพฤติกรรมติดการใช้งานเครือข่ายสังคมออนไลน์ อยู่ในระดับ ปานกลาง แต่เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าในประเด็นการเข้าแชต ข้อความ ความเคลื่อนไหวเครือข่ายสังคมออนไลน์ช่วงตื่นตอนเช้าและบนเตียงก่อนเข้า อยู่ในระดับมาก

6. การทดสอบสมมติฐานผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า ตัวอย่างที่มีเพศ อายุ ที่พักอาศัย ช่วงเวลาในการใช้บริการต่างกัน มีระดับพฤติกรรมติดการใช้งานเครือข่ายสังคมออนไลน์ไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ส่วนตัวอย่างที่มีที่บุคคลที่พักอาศัยอยู่ด้วย, อุปกรณ์การสื่อสารที่ใช้, ประเภทเครือข่ายสังคมออนไลน์ที่ใช้บริการ และกิจกรรมที่ทำผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์ต่างกัน มีระดับพฤติกรรมติดการใช้งานเครือข่ายสังคมออนไลน์แตกต่างกัน ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ โดยตัวอย่างที่อยู่คนเดียว มีระดับพฤติกรรมติดการใช้งานเครือข่ายสังคมออนไลน์ มากกว่าตัวอย่างที่อยู่กับเพื่อน และอยู่พ่อแม่ แม่ ครอบครัว ตัวอย่างที่ใช้โทรศัพท์มือถือ/สมาร์ทโฟน มีระดับพฤติกรรมติดการใช้งานเครือข่ายสังคมออนไลน์สูงกว่าตัวอย่างที่ไม่ได้ใช้โทรศัพท์มือถือ/สมาร์ทโฟน ตัวอย่างที่ใช้ facebook และ line มีพฤติกรรมติดการใช้งานเครือข่ายสังคมออนไลน์สูงกว่าผู้ที่ไม่ใช้ และ ตัวอย่างที่มีการทำกิจกรรมผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์ในระดับน้อย มีระดับพฤติกรรมติดการใช้งานเครือข่ายสังคมออนไลน์ น้อยกว่าตัวอย่างที่ทำกิจกรรมผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์ภาพรวมในระดับปานกลาง และในระดับมาก นอกจากนี้ผลการศึกษา พบว่า ความถี่ ระยะเวลาในการเข้าใช้สังคมออนไลน์ การรับรู้ความเสี่ยงในใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมติดการใช้งานเครือข่ายสังคมออนไลน์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 ปัจจัยสภาพแวดล้อมทางสังคม ด้านเข้าสังคม/การคบเพื่อน ด้านศาสนาและวัฒนธรรม มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมติดการใช้งานเครือข่าย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 ปัจจัยสภาพแวดล้อมทางสังคมด้านการศึกษา มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมติดการใช้งานเครือข่ายเครือข่ายสังคมออนไลน์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และปัจจัยสภาพแวดล้อมทางสังคมด้านความสัมพันธ์ในครอบครัวไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมติดการใช้งานเครือข่ายสังคมออนไลน์

ข้อวิจารณ์

ผลการศึกษา พบว่า อุปกรณ์สื่อสารที่ตัวอย่างใช้ โทรศัพท์มือถือ/สมาร์ทโฟน รองลงมาคือ โน้ตบุ๊ค สอดคล้องกับผลสำรวจของสำนักงานพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์(2013) ได้เสนอผลการสำรวจการใช้อินเทอร์เน็ตในประเทศไทย พบว่า ประชากรส่วนใหญ่มีอุปกรณ์สื่อสารที่ใช้เป็น สมาร์ทโฟน นอกจากนี้ผลการศึกษา พบว่า ตัวอย่างส่วนใหญ่พักอาศัยอยู่บ้านพัก

ของตนเอง/บ้านพักของญาติ โดยอาศัยอยู่กับญาติ/ผู้ปกครองที่ไม่ใช่พ่อแม่ มากที่สุด ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากนิสิตในมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ส่วนหนึ่งมีภูมิลำเนาอยู่ภายในกรุงเทพฯ และบางส่วนได้มาอาศัยกับญาติที่อยู่ในกรุงเทพฯ ขณะศึกษาอยู่ ซึ่งเป็นไปได้ว่าการที่มีบ้านพักเป็นของตนเองหรือมีญาติที่มีที่พักตั้งอยู่ในเขตกรุงเทพฯ นั้นน่าจะเป็นครอบครัวมีฐานะ มีความสามารถที่จะให้นิสิตใช้อุปกรณ์สื่อสารที่ทันสมัยและรองรับกับค่าใช้จ่ายที่เกิดจากการใช้งานเครือข่ายสังคมออนไลน์ได้ ประเภทเครือข่ายสังคมออนไลน์ที่ใช้บริการ ผลการศึกษา พบว่า ตัวอย่างส่วนใหญ่ใช้บริการเครือข่ายสังคมออนไลน์ประเภท facebook ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ ขวัญวิทย์ ตาน้อย (2554) ที่ได้ศึกษาพฤติกรรมการใช้งานเครือข่ายสังคมออนไลน์ของนักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี ได้ระบุว่าตัวอย่างที่ศึกษาส่วนใหญ่เป็นสมาชิก Facebook ทั้งนี้เนื่องจาก facebook เป็นสังคมออนไลน์ที่กิจกรรมให้ทำที่หลากหลายไม่ว่าจะเป็นการตั้งสถานะ การระบุสถานที่กิจกรรมความรู้สึกที่ทำได้ การโพสต์รูปภาพ การโพสต์คลิปวิดีโอการเขียนบทความหรือบล็อก การแชท เล่นเกมส์ และยังสามารถทำกิจกรรมอื่นๆ ผ่านแอปพลิเคชันเสริม ที่มีอยู่อย่างมากมายในทุกอุปกรณ์การสื่อสาร และมีการปรับปรุงพัฒนาแบบการใช้ใหม่ๆ อยู่เสมอ นอกจากนี้วิธีการใช้ก็ไม่ซับซ้อน สามารถเข้าใจง่าย กิจกรรมที่ทำผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์มากที่สุดคือการ สนทนากับเพื่อน/ติดตามความเคลื่อนไหวของเพื่อน สอดคล้องกับผลการศึกษาของ ขวัญวิทย์ ตาน้อย (2554) ซึ่งพบว่าส่วนใหญ่มีจุดประสงค์การใช้งานเครือข่ายสังคมออนไลน์เพื่อรับรู้ข่าวสาร ความรู้ เพื่อความพอใจ เพื่อประสบการณ์ทางอารมณ์ เพื่อความเชื่อถือ ความมั่นใจ ความมั่นคง และสถานภาพ และด้านเพื่อเชื่อมโยงความสัมพันธ์ นอกจากนี้ตัวอย่างมีการรับรู้เกี่ยวกับความเสี่ยงในการใช้สังคมออนไลน์อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เนื่องจากมีการนำเสนอ เผยแพร่ข่าวสารเกี่ยวกับภัยหรือความเสี่ยงในการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์ผ่านสื่อต่างๆ อยู่บ่อยครั้ง ทั้งในสื่อโทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ เว็บไซต์ทางอินเทอร์เน็ตต่างๆ ในขณะที่เดียวกันผู้ใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์มีช่องทางการรับรู้ข่าวสารต่างๆ ได้ง่าย สามารถใช้อินเทอร์เน็ตในการสืบค้นข้อมูลต่างๆ ได้ไม่ยากนัก

พฤติกรรมติดการใช้งานเครือข่ายสังคมออนไลน์ จากการศึกษาพบว่า ตัวอย่างมีพฤติกรรมติดการใช้งานเครือข่ายสังคมออนไลน์ อยู่ในระดับ ปานกลาง แต่เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าในประเด็นการเข้าเช็ค ข้อความ ความเคลื่อนไหวเครือข่ายสังคมออนไลน์ช่วงตื่นตอนเช้าและบนเตียงก่อนเข้านอน อยู่ในระดับมาก และมีตัวอย่างที่เคยใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์ในขณะที่ทำกิจกรรมอื่นๆ เช่น รับประทานอาหาร เรียนหนังสือ เป็นต้น สอดคล้องกับ ผลการวิจัยของ Retrevo Gadgetology Report ที่เผยแพร่ผลสำรวจพฤติกรรมผู้คนที่ต้องใช้เว็บไซต์เครือข่ายสังคมออนไลน์พบว่า ตัวอย่างที่ศึกษามากกว่าร้อยละ 50 เข้าเช็คข้อความ ความเคลื่อนไหวบนเฟซบุ๊กและทวิตเตอร์ช่วงตื่นตอนเช้าและบนเตียงก่อนเข้านอนหรือเข้าเช็คสถานะในเฟซบุ๊กของตนเองอย่างน้อยวันละ 1 ครั้ง และยังระบุว่า 1 ใน 3 บอกว่า แม้ขณะกำลังรับประทานอาหารอยู่ก็ยังกดดูข้อความทั้งในโทรศัพท์ แท็บเล็ต หรือหน้าจอคอมพิวเตอร์ นอกจากนี้รองลงมาคือ มีการใช้เวลาในเครือข่ายสังคมออนไลน์มากกว่าที่ตั้งใจเอาไว้ สอดคล้องกับ รัศมี สาโรจน์ (2547) กล่าวว่า การเสพติดอินเทอร์เน็ตคือการใช้อินเทอร์เน็ตในปริมาณที่เกินขนาดจนไม่สามารถควบคุมเวลาในการใช้อินเทอร์เน็ตได้ นอกจากนี้ สมาคมจิตแพทย์อเมริกันทำการวินิจฉัยโรคทางจิตเวชในกรณีเสพติดออนไลน์ โดยระบุว่า พฤติกรรมที่บ่งบอกว่าเป็นโรคเสพติดสังคมออนไลน์ คือ จะไม่สามารถเลิกเล่นได้ และจะใช้เวลาในการเล่นอินเทอร์เน็ตมากขึ้น

ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่าตัวอย่างที่มีรายได้/รายรับเฉลี่ยต่อเดือนต่างกัน มีระดับพฤติกรรมติดการใช้งานเครือข่ายสังคมออนไลน์แตกต่างกัน โดยตัวอย่างที่มีรายได้ระหว่าง 0-4,000 บาท/เดือน มีระดับพฤติกรรมติดการใช้งานเครือข่ายสังคมออนไลน์ น้อยกว่าตัวอย่างที่มีรายได้มากกว่า 12,000 บาท/เดือน ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากในการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์ผ่านอุปกรณ์สื่อสาร เช่น โทรศัพท์หรือสมาร์ตโฟน แท็บเล็ต จะต้องมีการสมัครโปรโมชันเสริมและมีค่าใช้จ่ายเพิ่มขึ้น ผู้ที่มีรายได้น้อยอาจไม่มีรายได้เพียงพอในการสมัครโปรโมชันดังกล่าว ทำให้มีข้อจำกัดในการเข้าใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์มากกว่าผู้มีรายได้เพียงพอในการสมัครโปรโมชันเสริมต่างๆ นอกจากนี้ ผลการศึกษา ยังพบว่า ตัวอย่างที่มีบุคคลที่พ่อกอาศัยอยู่ด้วยต่างกัน มีระดับพฤติกรรมติดการใช้งานเครือข่ายสังคมออนไลน์แตกต่างกัน โดยตัวอย่างที่อยู่คนเดียว มีระดับพฤติกรรม

ติดการใช้งานเครือข่ายสังคมออนไลน์ มากกว่าตัวอย่างที่อยู่กับเพื่อน และอยู่กับพ่อแม่ ครอบครัว สอดคล้องกับ ทั้งนี้จากผลการสำรวจจะเห็นได้ว่าตัวอย่างส่วนใหญ่ใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์เพื่อสนทนากับเพื่อน/ติดตามความเคลื่อนไหวของเพื่อนหรือญาติที่อยู่ไกลกัน ดังนั้นจึงเป็นไปได้ว่าที่อาศัยอยู่กับพ่อแม่ผู้ปกครอง และเพื่อนจะมีโอกาสในการพูดคุย สื่อสาร ทราบความเคลื่อนไหวซึ่งกันและกันได้โดยตรงโดยไม่จำเป็นต้องใช้การสื่อสารผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์ และการที่มีครอบครัวหรือเพื่อนอาศัยอยู่ด้วย จะทำให้สามารถปรึกษาหารือ ทำให้คนในกลุ่มนี้มีโอกาสติดการใช้งานเครือข่ายสังคมออนไลน์น้อยกว่าผู้ที่อยู่คนเดียว

ในด้านประเภทเครือข่ายสังคมออนไลน์ที่ใช้ ผลการศึกษา พบว่าตัวอย่างที่มีการใช้ facebook ต่างกันมีระดับพฤติกรรมติดการใช้งานเครือข่าย สังคมออนไลน์แตกต่างกัน โดยผู้ที่ใช้ facebook มีพฤติกรรมติดการใช้งานเครือข่ายสังคมออนไลน์สูงกว่าผู้ที่ไม่ใช้ facebook ทั้งนี้อาจเนื่องจาก facebook เป็นเครือข่ายสังคมออนไลน์ที่มีกิจกรรมที่หลากหลาย มีการปรับปรุงให้ตอบสนองต่อความต้องการของบริโภคมอย่างต่อเนื่อง เช่น การแบ่งปันรูปถ่าย การโพสต์สถานะ ความรู้สึก อารมณ์ของตนเอง การติดตามความเคลื่อนไหวข่าวสารของคนที่รู้จัก หรือแม้กระทั่งการเล่นเกมส์ เป็นต้น สามารถพูดคุย รับทราบความเคลื่อนไหวของเพื่อน คนในครอบครัว หรือการพบปะทำความรู้จักเพื่อนใหม่ได้ ทำให้เมื่อเข้าไปใช้งานจะเกิดความเพลิดเพลิน ผ่อนคลาย สามารถระบายอารมณ์ความรู้สึกของตนเอง

นอกจากนี้ผลการศึกษายังพบว่าการรับรู้ความเสี่ยงในการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์ มีความสัมพันธ์เชิงลบกับพฤติกรรมติดการใช้งานเครือข่ายสังคมออนไลน์ คือยิ่งมีการรับรู้ความเสี่ยงในการใช้เครือข่ายสังคมมาก ก็จะมีพฤติกรรมติดการใช้งานเครือข่ายสังคมออนไลน์น้อยลง ทั้งนี้จากการทำความเข้าใจพฤติกรรมในกลุ่มจิตวิทยาเกสตัลท์ ด้ระบุว่าการรับรู้เป็นรากฐานของการเรียนรู้ เกิดจากการแปลอาการสัมผัสออกมาอย่างมีความหมาย โดยอาศัยความรู้ความเข้าใจเดิม ประสบการณ์เดิมปัญหา หรือสิ่งที่คาดคะเนไว้ล่วงหน้า ดังนั้นรับรู้ความเสี่ยงในการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์ จะทำให้เกิดการเรียนรู้ถึงโทษของเครือข่ายสังคมออนไลน์ และจะทำให้เกิดความระมัดระวังและควบคุมตนเองในการใช้งานเครือข่ายสังคมออนไลน์มากขึ้น

การศึกษาความสัมพันธ์ของปัจจัยสภาพแวดล้อมทางสังคมและพฤติกรรมการใช้งานเครือข่าย สังคมออนไลน์ เมื่อพิจารณารายละเอียดแต่ละประเด็นพบว่า ปัจจัยสภาพแวดล้อมทางสังคมแบบการเข้าสังคม/การคบเพื่อน ด้านการศึกษา ด้านเทคโนโลยีการสื่อสาร ด้านศาสนาและวัฒนธรรม และมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมติดการใช้งานเครือข่ายสังคมออนไลน์ในเชิงบวก ซึ่งสามารถแปลความหมายได้ว่าตัวอย่างที่มีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยดังกล่าวสูงขึ้น ก็จะมีแนวโน้มมีพฤติกรรมติดเครือข่ายสังคมออนไลน์มากขึ้น โดยพิจารณาแยกแต่ละประเด็น ดังนี้ ในเรื่องของ การเข้าสังคม/การคบเพื่อน การที่ผู้ตอบแบบสอบถามจำนวนมาก ระบุว่าให้ความสำคัญ ใส่ใจกับความรู้สึกของเพื่อนอย่างมาก ชอบพูดคุย ทำความรู้จักกับเพื่อนใหม่ๆ เสมอ หากมีปัญหาหรือเมื่อมีเรื่องราวต่างๆ ในชีวิตชอบพูดคุย ปรึกษากับเพื่อนเป็นอันดับแรก อาจเป็นปัจจัยที่ทำให้มีการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์มากขึ้น เนื่องจากเป็นช่องทางที่สะดวก รวดเร็ว และสามารถพบเจอคนใหม่ๆ เพิ่มขึ้นได้เสมอ เป็นช่องทางที่ทำให้สามารถรับรู้ความเป็นไปของเพื่อนและเมื่อเกิดเรื่องราวต่างๆ ในชีวิตก็สามารถที่จะระบายหรือส่งต่อความรู้สึกได้ทันที

ด้านการศึกษา พบว่า ตัวอย่างจำนวนหนึ่งชอบติดตามความเคลื่อนไหวและเข้าร่วมกิจกรรมของมหาวิทยาลัย และชอบในการค้นหาข้อมูลความรู้ใหม่จากนอกห้องเรียน ซึ่งในปัจจุบันได้มีหน่วยงาน หลายสถาบัน ที่มีการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารความรู้ หรือข่าวสารทางการศึกษาต่างๆทางเครือข่ายสังคมออนไลน์ ทำให้เป็นช่องทางที่นิสิตนักศึกษาสามารถเข้าถึงข้อมูลของสถานศึกษา หรือข้อมูลทางการศึกษาต่างๆ มากขึ้น

ส่วนปัจจัยสภาพแวดล้อมทางสังคมด้านเทคโนโลยีการสื่อสาร มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมติดการใช้งานเครือข่ายสังคมออนไลน์ โดยพบว่า ตัวอย่างส่วนมากมักค้นหาข้อมูลสินค้าการบริการต่างๆ ผ่านทางอินเทอร์เน็ต เว็บไซต์ต่างๆ ชอบเปรียบเทียบข้อมูลราคาสินค้าบริการก่อนเลือกซื้อหรือใช้บริการ และสนใจติดตามข่าวสารข้อมูลสินค้าบริการ เทคโนโลยีใหม่ๆ

เสมอ ซึ่งในปัจจุบันมีการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์ในการค้าขายมากขึ้น เช่น facebook, instagram, line, pantip market ที่เปิดให้เข้าไปเลือกชมและสั่งซื้อสินค้าได้โดยเสรี นอกจากนี้ยังมีข้อมูลสินค้าต่างๆ มาเผยแพร่แลกเปลี่ยนกันด้วย

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย

1. แม้จะพบว่า ตัวอย่างมีพฤติกรรมติดการใช้งานเครือข่ายสังคมออนไลน์ในระดับปานกลาง แต่เมื่อพิจารณาแล้วพบว่า ตัวอย่างจำนวนมากมีแนวโน้มในการติดการใช้งานเครือข่ายสังคมออนไลน์ที่สูงขึ้น ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อด้านอื่นๆ เช่น การเรียน ความสัมพันธ์ในครอบครัว เป็นต้น ดังนั้นจึงควรมีมาตรการในการมีส่วนร่วม ป้องกันพฤติกรรมติดการใช้งานเครือข่ายสังคมออนไลน์ เช่น สถาบันการศึกษาอาจมีการควบคุมการใช้งานอุปกรณ์สื่อสารในเวลาเรียน ครอบครัวควรดูแลเอาใจใส่พูดคุยกับบุตรหลาน หน่วยงานต่างๆ ควรมีทำกิจกรรมรณรงค์เพื่อสร้างความตระหนักในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ให้เหมาะสม เป็นต้น

2. การรับรู้ความเสี่ยงในการใช้สังคมออนไลน์มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมติดการใช้งานเครือข่ายสังคมออนไลน์ โดยผู้ที่มีการรับรู้มากจะมีความเสี่ยงในพฤติกรรมติดการใช้งานเครือข่ายสังคมออนไลน์น้อยกว่าผู้ที่มีการรับรู้ต่ำกว่า ดังนั้นผู้เกี่ยวข้อง เช่น สื่อมวลชนจึงควรมีการเผยแพร่ กระจายข่าวสารเกี่ยวกับภัยที่เกิดจากการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์ที่ไม่เหมาะสมให้มากขึ้นเพื่อให้เกิดความตระหนักและระมัดระวังการใช้งานเครือข่ายสังคมออนไลน์

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. การวิจัยในครั้งนี้นักศึกษาเฉพาะกลุ่มนิสิตระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัย เกษตรศาสตร์ วิทยาเขตบางเขน เพียงกลุ่มเดียว ในครั้งต่อไปจึงควรมีการศึกษาตัวอย่างในกลุ่มอื่นๆ เช่น กลุ่มคนในวัยทำงาน กลุ่มคนที่อยู่ในเมืองเปรียบเทียบกับคนในชนบท การศึกษาเปรียบเทียบนิสิตนักศึกษาในแต่ละสถาบัน และกลุ่มนักเรียน เป็นต้น

2. การศึกษาในครั้งนี้เป็นการศึกษาในเชิงปริมาณ ใช้สถิติในเชิงปริมาณ ซึ่งอาจขาดข้อมูลการวิเคราะห์ในเชิงลึก ทั้งนี้จึงควรมีการศึกษาในเชิงคุณภาพร่วมด้วย เพื่อวิเคราะห์ทำความเข้าใจในประเด็นความคิด ความรู้สึก พฤติกรรม ที่ไม่สามารถใช้ตัวชี้วัดเชิงปริมาณได้ครอบคลุม หรือให้ศึกษาที่เน้นเฉพาะด้าน เช่น ภัยจากการใช้สื่อสังคมออนไลน์ เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง

- ปรีชญา หินศรีสุวรรณ. 2555. รูปแบบการดำเนินชีวิตและพฤติกรรมการใช้งานเครือข่าย สังคมออนไลน์ ของนักศึกษา มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. วิทยานิพนธ์ วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต.
- สำนักงานพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์. 2556. รายงานผลการสำรวจพฤติกรรมผู้ใช้อินเทอร์เน็ตในประเทศไทยปี 2556 (Online). <http://www.thailibrary.in.th/2013/07/29/thailand-internet-user-profile-2013/>, 18 ตุลาคม 2556.
- สุภาภรณ์ เพชรสุภา. 2554. เครือข่ายสังคมออนไลน์(Social Network) กับการใช้ประโยชน์เพื่อการเรียนรู้(Online). <http://www.kroobannok.com/blog/29071>, 17 ตุลาคม 2556.
- สุรางคณา วายุภาพ. 2556. พฤติกรรมการใช้อินเทอร์เน็ต (Online). <http://www.etda.or.th/internetuserprofile/2013/presentation-internetuserprofile.pdf>, 14 ตุลาคม 2556.